آشنایی با دیوان محاسبات پاکستان

به کوشش: احسان حاجی باقری
اداره کل روابط عمومی و امور بین الملل
دیوان محاسبات کشور

1394

کپی رایت: استفاده از این مطلب با ذکر منبع بلامانع است.

آشنایی با دیوان محاسبات پاکستان

تاریخچه:

دیوان محاسبات پاکستان دارای سابقه طولانی مدت در بخش پاسخگویی عمومی است که این رویه به قرن 19 میلادی زمانی که اولین پیش نویس قوانین مدیریت مالی در منطقه تدوین شد بر می گردد. از زمان استقلال کشور پاکستان، دیوان محاسبات پاکستان از جایگاه مناسبی در قانون اساسی که تضمین کننده استقلال و تداوم فعالیت های دیوان است بهره مند می باشد.

قانون دیوان محاسبات پاکستان، در ماده 168 قانون اساسی این کشور ذکر شده است. گزارشات این سازمان در اختیار قانونگذاران ملی، استانی و منطقه ای که با رای مردم انتخاب شده اند قرار می گیرد و در کمیته حساب های عمومی مطرح می شود. قانون اساسی کشور و قوانین فرعی دیگر، این سازمان را قادر می سازد که به ارزیابی مستقل و عینی روند اداره حکومت بپردازد که این امر افزایش نظارت مالی نمایندگان مجلس را به دنبال دارد.

وظایف و اختیارات:

این سازمان تنها نهادی است که توسط قانون اساسی به عنوان بازوی نظارتی مجلس در بخش نظارت مالی دولتی انجام وظیفه می نماید. لذا نقشی کلیدی در تضمین پاسخگویی و شفافیت اقدامات دولت ایفا می نماید.

بودجه این سازمان در مجلس تصویب می شود. که این امربه میزان قابل توجهی استقلال آن را افزایش می دهد. حدود 1500 نفر حسابرسان واجد شرایط در آن شاغل هستند.. دیوان فرصت های استخدامی مشابهی را در اختیار همگان قرار می دهد.

دیوان محاسبات پاکستان مطابق با استاندارد های حسابرسی INTOSAI و بهترین شیوه های بین المللی در بخش های ذیل فعالیت می نماید

گزارش تفریغ بودجه ارائه شده توسط این سازمان طیف بسیار گسترده ای از عملیات دولتی را پوشش می دهد. دولت سه بخش است (فدرال، استانی و منطقه ای) و سازمان ها نیز سه نوع اند (شبکه های حسابداری مرکزی، سازمان های مستقل با بودجه دولتی و بخش دولتی) وجود دارد. گزارش تفریغ در تمام سطوح تهیه می شود، به جز آن بخشی که توسط قانون، توسط حسابرسان بخش خصوصی رسیدگی می شوند. همچنین رسیدگی به هزینه و درآمد همه سازمان های دولتی مطابق نظم و برنامه ریزی صورت می پذیرد.

حسابرسی عملکرد ناظر بر نتایج پروژه ها و برنامه های مختلف می باشد که با تأکید خاص بر بخش های اجتماعی انجام میگیرد.

مطالعات و رسیدگی های ویژه در موضوعات مهم و ضروری که با منافع ملی سر و کار دارد در دستور کار دیوان قرار دارد .

ساختار سازمانی و تشکیلات:

دیوان محاسبات پاکستان دارای یک نفر رئیس و 6 نفر معاون است که در بخش های زیر فعالیت دارند:

- معاونت اداری و هماهنگی که مسوولیت مدیریت منابع ماب و انسانی و آموزش را بر عهده دارد.
- معاونت سیاستگزاری حسابرسی و بخش های خاص
- معاونت سیاستگزاری حسابداری و توسعه سیستم
- معاونت حسابرسی شرکت های دولتی و ارزیابی

- معاونت حسابرسی ایالت ها
- معاونت حسابرسی درآمد ها و هزینه ها

معاونت های مذکور هر یک دادی ادارات کل ستادی و حسابرسی هستند که در راس این ادارات مدیران کل حسابرسان کل فعالیت دارند.

کنترل های داخلی:

دولت محاسبات پاکستان در سال 1997 در پروژه ای تحت عنوان " پروژه بهبود گزارش دهی مالی و حسابرسی Project to Improve Financial Reporting and Auditing(PIFRA) "با کمک بانک جهانی تلاش کرده است تا وضعیت حسابداری و کنترل های داخلی در ذی حسابی ها و وضعیت حسابرسی دولتی در دیوان محاسبات پاکستان را بهبود بخشد. مجریان این طرح وزارت دارایی پاکستان و دیوان محاسبات پاکستان هستند. هدف از این پروژه به روز رسانی نظام های حسابداری و حسابرسی طبق استانداردهای روز دنیاست به نحوی که تقویت کنترل های داخلی بتواند به کاهش خطا ها و اشتباهات و نقض قوانین و مقررات مالی در سازمانهای دولتی منجر شود .

دیوان محاسبات پاکستان همانند بسیاری از کشور های مشترک المنافع انگلیس تشکیلات حسابداری و حسابرسی خود را از کشور انگلستان اقتباس کرده است. بر اساس قوانین و مقررات دیوان محاسبات پاکستان دو وظیفه عمده بر عهده دارد:

1- وظیفه انجام حسابرسی دولتی
2- نظارت بر کنترل های داخلی در دستگاههای مورد رسیدگی

۱- وظیفه انجام حسابرسی دولتی:

دیوان محاسبات پاکستان نظیر سایر موسسات عالی حسابرسی عالی ترین نهاد نظارتی برای انجام رسیدگی به حساب های درآمد و هزینه دولت و ارایه گزارش به پارلمان این کشور است.

۲- وظیفه نظارت بر کنترل های داخلی در دستگاههای مورد رسیدگی:

وزارت دارایی پاکستان همانند هر کشور دیگری مسوولیت پرداخت هزینه های کشور را در سطح فدرال، ایالتی و منطقه ای بر عهده دارد. به همین دلیل ذیحساب کل کشور وظیفه نگهداری حساب ها ، دریافت ها و پرداخت های دولت را انجام می دهد. نکته مهم آن است که هم ذیحسابان دستگاهها و هم حسابرسان دیوان مجموعاً گروهی از کارشناسان مالی هستند که در اختیار دیوان محاسبات می باشند و انتصاب آنان بر اساس قانون از طرف دیوان صورت می گیرد. اما شخصی که به عنوان ذیحساب برای سازمان و وزارتخانه ای منصوب می شود دیگر صرفاً از وزیر و یا رئیس سازمان مذکور دستور می گیرد و مسوولیتی در قبال دیوان ندارد. این شخص پس از پایان ماموریت به دیوان باز می گردد و ممکن است در سمت حسابرس کل منصوب و مشغول به کار شود . نحوه انتصاب ذیحسابان دستگاهها و حسابرسان دیوان در پاکستان با نحوه انتصابات مسوولان مالی در ایران متفاوت است.

بر اساس ابتکار دیوان محاسبات پاکستان و در اجرای پروژه بهبود گزارش دهی مالی و حسابرسی که ذکر آن در سطور بالا رفت، این دیوان از سال 2006 اقدام به انتصاب افرادی تحت عنوان رئیس مالیه و حسابداری Chief Finance and Accounts Officers (CFAO) در سازمانهای دولتی نموده است که در نگهداری حسابها و پرداخت های های دولتی به ذیحساب کمک می کنند. این افراد به عنوان کنترل کننده های داخلی در سازمانهای دولتی عمل می کنند و وظایف ذیل را بر عهده دارند:

1- ارایه توصیه در موارد ذیل:

- صورت های مالی دستگاه
- رعایت قوانین و مقررات مالیاتی
- کنترل های داخلی در سازمان با هدف جلوگیری از تقلب و بروز خطا های حسابداری
- فرایند حسابرسی داخلی

- ریسک مدیریت مالی
- اجرای توصیه های حسابرسی

2- انجام وظایف ذیل:

- مدیریت مالیه عمومی در دستگاه
- نگهداری حسابها
- استفاده بهینه، کارآمد و اثر بخش از منابع مالی دولتی
- شرکت در جلسات مالی به دعوت رئیس دستگاه
- کمک به برنامه ریزی مالی در خصوص برنامه های راهبردی و سیاست گذاری های کلان در دستگاه

طرح مذکور همچنان به صورت آزمایشی در سازمانهای دولتی اجرا می شود و موافقان و مخالفان خود را دارد. گرچه عده ای وجود نمایندگان دیوان محاسبات را در ذیحسابی های مستقر در دستگاههای دولتی با هدف دقت بیشتر در انجام پرداخت ها و کمک به بهبود کنترل های داخلی با هدف جلوگیری از نقض قوانین و مقررات مالی مفید می دانند اما عده ای نیز ادعا می کنند که این افراد کاملاً با اهداف و برنامه ها و مقررات سازمان و وزرتخانه مذکور آشنایی ندارند و لذا نمی توانند کمک زیادی به بهبود انضباط مالی در دستگاه مورد نظر بنمایند.

منبع: دیوان محاسبات پاکستان: www.agp.gov.pk